

3.000 CARÀCTERS

Flequeries de Castelldefels

DOLORS MIQUEL

No fa pas tant, estant a Castelldefels, en una fleca del barri aparentment poc sospitosa vaig demanar pa. La paraula desconcertà molt la mestressa que em respongué amb un què interrogatiu i allargassat en la e (o sigui: quèèèèè?) on s'hi llegia també tot un discurs amagat sobre les relacions bilingües a Catalunya. Vaig repetir la paraula pa com una lela al temps que feia moure els braços assenyalant la substància desitjada, tament fos a més de beneita, muda o estrangera. L'episodi es va saldar amb una barra de pa i la mena de ridícul íntim a què em va empènyer el meu desig ferm de no deixar-me vèncer, atjada segurament per aquell taral·leig antic d'en Llach i tota una societat que cantava allò que deia un tal avi Siset de "si estirem tots ella caurà", aquella estaca, que a mi em sembla que està ara més clavada que mai, però al cor de la cultura catalana.

Mentre sortia em vaig mirar la flequera amb recel: ¿era ella una agent doble del sistema que estava aniquilant fora de les institucions la llengua catalana? ¿Havien fet els castellans un pacte sinistre, no verbal, per acabar amb la cul-

tura catalana sense que es notés, mentre assistien com bons minyonets al curset B4-X1 de llengua catalana de la Generalitat que els consideraria uns catalans exemplars i aptes per a qualsevol feina?

Rumiava mentre *xocava*, a la manera gironina, el pa contra un suquet esplèndid, que la cultura castellana és una cultura depredadora, silenciosa i efectiva com un verí descon-

diners esfereïdora semblava que el castellà s'estava enduent l'aigua al seu molí; a Miami t'hi passejaves en castellà, a molts llocs dels Estats Units on havien arribat els prolífics conqueridors castellans, el castellà depredava, com aquells peixots no autòctons que introduïts al riu de sempre es fan els amos i acaben anorreatant les espècies que hi vivien abans de la seva arribada. Da-

quell hemisferi del planeta. Les coses no és pas que anessin millor, però almenys el pa se'm venia, entre modulacions cantarines i olors de productes que em transportaven a d'altres latituds. Fins que un dia vaig arribar a la meua cita amb el pa, enmig d'allò que vaig considerar una mena de reunió revolucionària improvisada així com fan en aquell continent, o sigui a l'estil Zapata, tot tirant trets a l'aire. Els argentins i algun espanyol comentaven amb menyspreu i un aire de superioritat anodí, que els catalans no existíem i que, a més, els pocs que quedàvem, no sabíem ni parlar la nostra pròpia llengua. Ho va dir un dels tertulians d'una manera que reproduiré fonèticament per tal que es pugui entendre: "No sa'en abá bjé su pòpia lengua". Ni cal dir l'arravatat paràgraf que els vaig endinyar allí mateix. Paràgraf que em va suposar ser considerada una cosa lletja i asocial, bastant propera a una terrorista. La demagògia dels castellans que conviuen amb nosaltres és l'arma més potent que ens apunta.

Un cop al carrer, aquesta vegada sense el pa, anava mirant les retolacions i papers oficials, tots en català; i em preguntava si nosaltres mateixos, o sigui els catalans, no ens hàvem fet la trampa de la legalitat, així com qui es fa el lilit. Bona nit i tapa't.

CRISTINA CALDERER / ARXIU

Anar a comprar el pa pot provocar conflictes lingüístics

gut dosificat al menjar del familiar que et fa nosa: només calia veure sud-americà o centreamericà: ¿on havien anat a parar els milers i milers de cultures i llengües que hi trobaren allí els espanyols? *No comment*. No calia més que mirar que amb l'altra llengua depredadora per excel·lència, l'anglès, amb una tradició de parlants, de temps, de pàtria i de

vant d'aquesta prova em vaig desanimar, al mateix temps que em deia que bé portàvem resistint aquesta plaga uns quants segles i que això devia de voler dir alguna cosa i que el que havia de fer era canviar de flequeria.

Vaig canviar. A la nova flequeria els propietaris eren argentins, tot i que també hi concorrien altres emigrants d'a-

L'APARADOR

'Liber creaturarum'

Pere Lluís Font (coordinador), *Història del pensament cristià. Quaranta figures*. Proa. Barcelona, 2003.

L'editorial Proa, dins la col·lecció *La Mirada Filosòfica*, ens ofereix aquest extens volum (1.175 pàgines) en què es recullen quaranta monografies, escrites per un equip de professors catalans i coordinades per Pere Lluís Font, sobre les figures més rellevants de cada època i que s'entrellacen amb la història de la teologia i també amb la de la filosofia en general i la cultura. Concebuda amb un criteri ecumènic i sense pretendre proposar cap canó, l'obra és un ampli repertori d'autors que han combinat la fe i el pensament, com ara Sant Agustí, Boeci, Martí Luter, Maurice Blondel, Pierre Teilhard, Ramon Llull, Blaise Pascal... **Sara Vancells.**

Georges Simenon

Georges Simenon, *El fons de l'ampolla*. Traducció d'Anna Casassas. Edicions 62. Barcelona, 2003.

Per commemorar el centenari del naixement de Georges Simenon (Lieja, 1903 - Lausana, 1989), Edicions 62 s'afegeix a la reedició d'obres de l'autor. A més d'*El fons de l'ampolla*, també han publicat *L'home de Londres* i *La neu era bruta*. Simenon va publicar gairebé cinc-cents llibres al llarg de la seva vida, el primer dels quals va ser *Le pont des Arches* (1921). L'èxit li va arribar a través de la sèrie de novel·les policiaques protagonitzades per l'inspector Maigret. En la novel·la que us oferim avui, el seu protagonista ha de violar la seva ètica d'advocat responsable i fugir de la presó on ha entrat acusat d'assassinat. Una mostra de la duresa que pot tenir la literatura de Simenon. **S.V.**

ENIGMÍSTICA

Sant Vicent Ferrer al Carib

MÀRIUS SERRA

MariusSerra@verbalia.com

L'especulació sobre la motivació de les paraules ha estat un dels atractius fonamentals de la ciència etimològica. Ara els filòlegs Manel Riera-Eures i Margarida Sanjaume han gosat inventariar en un original diccionari tot d'expressions capaces de transformar la nostra parla en un concert de drings, drangs i rang-catarangs. Així ha nascut, tral·larà, el *Diccionari d'onomatopeies i mots de creació expressiva* (Edicions 62) que omple un buit i xof. Per evitar que els sons transcrits els fugin d'estudi (i encara els hagin d'anar a buscar de matinada, ai, a una olla de grills) els autors reserven el dret d'admissió segons el concepte de la motivació establert per Stephen Ullmann: "Són motivades totes les paraules la forma de les quals no és purament fortuïta als ulls dels parlants". Naturalment, no hi entren els mots compostos (*paraxocs*) i derivats (*escombraire*) que impliquen una "motivació morfològica" ni tampoc les expressions (filet de veu) que indueixen el parlant a deduir-ne

la "motivació semàntica" per analogia (filet de fil petit, no pas filet de bou, eh?). La motivació que compta per entrar en aquesta festa és l'anomenada "motivació fonètica". I cau pel seu mateix pes (catacrac barrabum patatxof) que aquesta bàsicament es refereix a les onomatopeies i els mots dits de creació expressiva.

PENTINAR TOT DE TEXTOS

Riera-Eures i Sanjaume han pentinat un corpus notable de textos que abasten des dels clàssics fins a novel·les d'abans, d'ahir amb especial atenció a les revistes infantils i a la tradició del còmic. Hi trobem autoritats com ara Ruyra (que el 1920 escriu

rum-rum per descriure la remor del mar), Pitarra (els timbals del qual fan *ram-ram* el 1866) i Pau Riba (que escriu *rauc*, què si no?, quan el 1987 fa raucar una granota). Hac Mor escriu que un garrot fa *garric-garroc* i Porcel fa batre una campaneta fent *glin, glin, glin, glin, glin*. Per imposar silenci l'any 1932 Salvador Espriu escriu *xst*, el 1983 Isabel-Clara Simó *xsit* i el 1989 Joan Francesc Mira *xss*. Només un retret per a aquest documentat diccionari: s'hi troben a faltar alguns referents indefugibles. Per citar-ne només tres: a l'entrada *uf* ni s'esmenta el llibre de contes fundacional *Uf, va dir ell*, de Monzó; a la següent entrada, que és *uh*,

tampoc es cita el *poe/ma/mari UH!*, de Casasses; el tercer retret és més genèric: hauria anat bé una lectura a fons de l'obra de Sergi Pàmies, perquè en la seva narrativa l'onomatopeia s'estilitza i pren una entitat que va més enllà de la tradició.

Res d'això no desmereix la publicació d'aquest diccionari innovador que recull l'origen fonètic de paraules com ara *carrincló*, *hippy*, *repatani*, *titella* i *xaranga*. El diccionari té bona factura i bons acabats: al final hi ha diversos índexs (per camps temàtics, llistes de correspondències, de mots) que en faciliten la consulta. A més, hi aprenem informacions cabdals. Per exemple que per referir-nos *motivadament* a la còpula no només podem fer *nyaca-nyaca* sinó també *txaca-txaca* (segons Jaume Cabré a *L'ombra de l'eunuc*, 1996). I, sobretot, que *xa, xa, xa* no és només un ball del Carib sinó també l'onomatopeia de la xerrameca, segons estableix Sant Vicent Ferrer als seus sermons (segle XV). Ja veig el seu braç incorrupte presidint el disc de *Caribe Mix*.